

Kunday - Gölgeler Çağı

Gürsel Korat'ın kaleme aldığı "Kunday-Gölgeler Çağı"daki kahramanın mitik dünyası, insanlığın ortak yazgısını okurun kulağına fısıldıyor.

MAVİSEL YENER

mavisyener@yandex.com
www.mavisyener.com

2017 Orhan Kemal Roman armağanının sahibi Gürsel Korat, bu kez mitik bir roman olan Kunday-Gölgeler Çağı ile gençlere sesleniyor. Bu roman, insanlığın yazgısını öyküleştiren temel metinler olan mitlerin, çağdaş yapıtlarda hangi bağlamlarda kullanılabileceğinin iyi bir örneği. Kunday'da tarihsel dönemin sancılarının yanı sıra, "insan"ın varoluş serüveni ile yazgı kavramı da masaya yatırılıyor. Geçmişle gelecek arasında bağ kurularak çağdaş dünyanın problem alanları da ortaya koyuluyor.

Romanın anlatıcısı Kunday, on üç yaşında bir Şaman. Kunday, Şaman olduğu için tüm karakterlerin duygularını ve düşüncelerini bilen bakış açısı ve kendi bakış açısı ile anlatımı yapıyor; hem "ben" anlatımını kullanıyor hem de sınırsız bakış açısındaki "Tanrısal anlatıcı" oluyor.

KOVALAMACA

Moğollar, Hazar Sultanlığı'nı devirmiş, Hazar Sultanı Gürcistan Krallığı'na sığınmıştır. Moğollar, çevresinde kim varsa yerinden yurdundan sökerek onları Anadolu'ya kovular. Selçuklular ise Arap Sultanı Baybars'ın Moğollara karşı birlik olup savaşma çağrısını küçümseyip kabul etmez. Bu da Anadolu'ya gelen açlar ordusunun çoğalmasına neden olur. Durum böyle olunca Hazar Sultanı'nın üç çocuğu, bölgeyi pençesine alan tehlikeyi bildirmek için Konya sultanına gitmek üzere yola çıkar. Böylece 1238'in Yaz aylarında Anadolu topraklarında bir kovalamacaya yaşanmaya başlar.

Selçuklu vezirinin askerleri, Hazar Sultanı Bayrek'in kızları olan Banı Gül ile Umay'ın peşindedir. Romanın anlatıcısı olan kardeşleri Kunday da onlarla beraberdir. Moğollardan akın akın gelen açlar ordusunun Selçuklu'ya saldırmasını önlemek onların görevidir. Selçuklu veziri, Moğollar Anadolu'ya doğru çeker, bunun ödülünü Moğollar'dan alacağını düşünür. Tarih her

döneminde ülkesine hainlik edenler çıkmıştır; Selçuklu veziri Seyfüddin Günek, bu karakterlerden birini temsil ediyor romanda. Moğollar'ın Anadolu'ya gelmesi, insanların ölmesi, ülkenin elden gitmesi onun için önemsizdir; yalnızca kendi çıkarnı düşünen bir vezirdir o.

Üç kardeş, vezirin askerlerinden kaçarken geceledikleri mağarada Hızır ve Durak Han'ın aşçısı Baybüre ile karşılaşır. Ölumsuzlüğü isteyen Baybüre'ye, Umay'ın bir teklifi olacaktır.

"ANADOLU'NUN MAHVOLUŞUNU DURDURMAK ZORUNDAYIZ"

Konya sultanı Moğollar'a karşı duramazsa o topraklar yüz elli yıl kendine gelemeyecektir. Açlık, kıtlık ve hastalık insanların üç efendisi olacaktır. Banı Gül der ki: "Umay gördü Anadolu mahvoluyor, bunu durdurmak zorundayız." Umay geleceği görmüştür, o halde gelecek değiştirilemez. İşte tam da bu noktada Banı Gül, kitabın vurucu cümlelerinden birini söyler: "Gelecek değiştirilebilir çünkü henüz gelmedi. Fakat geçmiş değişmez. Çünkü oldu!" (s. 64). Geleceği gören gözler bilir ki hem kendisi hem halkı için felaket hazırlayan akıldan yoksun yöneticilerin, kibirli şımarıklığı vardır. Buna

Gürsel Korat

bir kez de Gürsel Korat'ın pişirdiği söz lokmasıyla tanık olacağız.

ŞAMANCIL SİMGELER

Romanda, Anadolu'nun kadim inancı olan şamanlıkla ilgili bilgiler kurgunun içinde başarıyla yoğunlaştırılıyor. "Yeteneklerimizin bir anda çıkıp geleceğini söylerler. Şamanlar öğrenmez, bir bilgi içinde kendilerini bulurlar" (s. 15). Bu ve benzeri cümleler, şamanlığın sırrına erenler tarafından daha da derinden hissedilebilir. Ak Şamanlar ölümsüz olduklarını başkalarına söylemedikleri gibi yaptıkları iyilikleri de asla dile getirmez. Banı Gül, Umay ve Kunday şaman kardeşler olarak karşımıza çıkar. Umay dilsizdir ama söz lokması yediği zaman konuşur.

Korat, kitapta ak ve kara şamanlardan söz ederek düalist mitolojilere de gönderme yapar. Kara Şamanlardan biri Abala karakteridir. Bir zamanlar Abala, Ak Şamandır, yaptığı hırsızlığın ardından kara şamana dönmüştür. Bu, tam da düalist mitolojideki yaklaşımdır çünkü mitlerden anlaşılacağına göre ilk Şaman "ak"tır (ak kam), "kara" (kara kam) Şaman sonradan ortaya çıkmıştır. Romanın ilerleyen bölümlerinde Abala, Kara Şaman olmasıyla, özgürlüğünün kısıtlandığını fark eder. Ak Şaman olmanın erdemlerini sessizce mırıldanmaya başlar.

Şaman adayının sırta erme rüyaları, Şamanların hayvan gölgesi biçimini taşıyan yardımcı ruhları, her Şamana ait olan şamanik hayvanı, şamancıl törenlerde birinci planda rol oynayan davul, romanda işlevsel olarak anlatılır. Korat, Şamanizm konusuna kafa yormuş, felsefesi üzerine düşünmüş, Romanın düşünbilim damarının da çok güçlü olduğuna dikkat çekmek isterim.

İYİ YEMEK BİLGELİK GEREKTİRİR

Banı Gül, aynı zamanda bir yemek bilgisi; onunla birlikte yemek felsefesine de yerken açıyoruz. Pilava, böreğe koyulan, yumurtalı kavurması da yapılan çirış otunu belki de ilk kez ondan duyacaksınız. (Ege'de yaşayanlar et lezzeti veren bu ota sarı zambak ya da pırasa otu diyor.) "Et yemeklerinde hırs vardır" diyerek ağzına et sürmeyen biri Banı Gül. Banı Gül, insanın

karakterinin ne yediğimizle ilgili olduğunu anlatırken sofranın düzeni konusundaki duyarlılığını da aktarır. Aslında Banı Gül, yaptığı yemeğe sözler bırakmıştır! Bunun ne anlamı geldiğini kitabı okuyanlar keşfedecek.

Şaman kardeşlerle birlikte minik bir Anadolu gezisine de hazır olalım. Amasya dağları, Kayseri Ovası, geyikler sultanının yaşadığı Erciyes, Gürgöz Limanı ve nice başarıyla betimlenmiş; gençlerin yüreğinin toprağına, Anadolu ile ilgili pek çok tohum ekilmiş. Ayrıca Deli Dumrul, Tepegöz, Hızır gibi Anadolu masal arketipleri, farklı kodlar kullanılarak kurguda yerini almış. Yetişkin edebiyatında olduğu gibi çocuk ve gençlik edebiyatında da bu tür estetik kodları çözümleyebilmek için nitelikli okuma anlamı çalışmalarının yapılması önemli. Kunday'ın kesin ve değiştirilemez sınırlar çizilerek değerlendirilmesi, metnin çok anlamlılığının keşfini engeller.

Kitabın ilköğrenlik serisinden çıkması da yerinde bir seçim. Kitapların gizli kahramanları editörleridir; editör Filiz Özdemir de yürekten kutluyoruz. Kitabın doğru yaş grubu ile buluşması için "ilkgençlik" notunun koyulması önemsiyorum. Aysu Koçak'ın metninin bütünleşen çizimleri de kurgunun ruhunu yansıtmakta çok başarılı.

Yazarın yetişkinler için kaleme aldığı romanı Zaman Yeli'nde Moğol istilasından ve Selçuklular'dan kaçıp yeraltına çekilen bir halkı tanımıştık. Zaman Yeli'ndeki sağır ressam, kör asker karakterleri ile Kunday'daki dilsiz kız Umay arasındaki simgesel ilişkinin araştırılmasını akademisyenlere bırakıyorum. Yazarın Güvercine Ağıt adlı romanında yer alan Şamnalıca adlı şaman kadın ile şaman kardeşler arasındaki ilişkinin ortaya koyulması da edebiyat bilimcilerin işi olacaktır. Gürsel Korat'ın Rüya Körü romanının kahramanı Stefanos, gelecekte olacakları rüyasında gören biridir, tıpkı Umay gibi... Ne yazık ki yerimiz, Korat'ın yetişkinler ve gençler için yazdığı romanındaki karakterlerin karşılaştırılması yapabilmek için yetersiz. Akademik çalışmalar yapanlar gereğini yerine getireceklerdir kuşkusuz.

Yanılmıyorsam sevgili Emin Özdemir'den duymuştum, "dil teri dökmek" diye bir kavram kalmış aklımda. Gürsel Korat, dil teri dökerek sürdürüyor yazarlık serüvenini. Etkileyici karakterleri, tarihsel düzlemin büyütecinden yansıtılan dilsel bir şölen sunuyor. Kahramanlar aracılığıyla okuru duygu ve sezgileriyle başbaşa bırakıyor.

Kunday, ilköğrenlik filmi ya da dizisi olabilecek kumaşı barındırıyor, hem söylenecek hem de kurgusal örüntü olarak derinde bir yerlerde sinema sanatına göz kırpmıyor. Yerelden evrensel uzanan Kunday'ı, gençler hipnotize olmuş gibi okuyacak, edebiyatın büyüdü dünyasında unutulmaz bir yolculuk yapacak. ■

Kunday-Gölgeler Çağı / Gürsel Korat / Resimleyen: Aysu Koçak / YKY / 226 s. / 2017 / 13+